

Akademikernotan

Examensålderns effekt på den framtida pensionen

skandia :

Förord

Det finns många myter kopplat till pension, såsom att det är svårt eller att du själv inte kan påverka hur mycket pengar du kommer att få i plånboken som pensionär. I grunden är pensionsfrågan inte särskilt svår att förstå sig på – det handlar om att arbeta, betala skatt, se till att ha tjänstepension och dessutom spara lite på egen hand. Något som däremot inte lyfts särskilt ofta är hur din ålder när du etablerar dig på arbetsmarknaden är en av de viktigaste faktorerna för att du i framtiden ska få en bra pension.

När Pensionsmyndigheten och andra gör beräkningar för att visa typiska utfall i pensionssystemet utgår man som regel från en etableringsålder på 23 år. Att som 23-åring vara nyexaminerad och redo att ta sig an yrkeslivet är ingen självklarhet i dagens Sverige. Som Statistiska Centralbyrån (SCB) förklarar¹ är det en trend bland unga att studera längre upp i åldrarna. OECD visar dessutom att Sverige ligger i den absoluta toppen vad gäller sena examensåldrar. Alla faktorer som påverkar hur omfattande ett yrkesliv blir, såsom senare etablering på arbetsmarknaden, har bäring på inkomsterna och den framtida pensionen.

¹ SCB (2017).

² skandia.se/pension80

Med den här rapporten vill Skandia öka förståelsen för vad det är som bygger pension och vad man som individ kan göra för att påverka utfallet. Vi vet från opinionsundersökningar att de flesta önskar sig en pension på motsvarande 80 procent av lönen. Den nivån kräver för de flesta ett långt arbetsliv och ett eget sparande utöver tjänstepensionen. Även om vi får ner etableringsåldern i Sverige kommer det alltid att finnas välutbildade grupper som kommer ut på arbetsmarknaden senare. Med det sagt; kunskap och medvetenhet är en viktig pusselbit men det behövs också andra verktyg som kan hjälpa akademiker till en bra pension i framtiden. Sverige behöver en ny sparform dedikerad för pensionen.

Vi anser att vår klassiska pensionspyramid behöver återfå sin spets. Vi vill därför införa en Allemanspension, en sparform som har samma låga beskattning som pensionssparande i övrigt och som har samma tydliga pensionssyfte. En dedikerad sparform för pensionen, helt enkelt. Här kan du läsa mer om vårt förslag [Allemanspension](#).²

Vi som samhälle behöver ge dagens unga akademiker de bästa förutsättningarna för en god pension och en fin ålderdom. Till dess att en ny sparform, såsom Allemanspension, finns på plats är löneväxling, kapitalförsäkring eller investeringssparkonto viktiga verktyg som alla nyexaminerade kan använda för att säkerställa ett gott liv i framtiden. ●

A handwritten signature in black ink, appearing to read 'Mattias Munter'.

Mattias Munter, Pensionsekonom Skandia

Vilken pension kan dagens unga akademiker förvänta sig?

Etableringsåldern är ett mått på när 75 procent förvärvsarbetar och vår rapport visar att etableringsåldern för läsåret 2019/20 är 28,2 år för kvinnor och 29 år för män. Att jämföra med 23 år, vilket är den ålder Pensionsmyndigheten brukar använda sig av i olika typfallsberäkningar.³ Enligt Registerbaserad arbetsmarknadsstatistik (RAMS) har etableringsåldern för samtliga unga i Sverige pendlat mellan 26–32 år under 2000-talet.

³ Pensionsmyndigheten (2016).

I rapporten har vi även undersökt den framtida pensionsnivån för unga inom sju olika yrkesgrupper: socialsekreterare, sjuksköterska, grundskolelärare, civilekonom, jurist, läkare och civilingenjör. För varje yrke beräknas den framtida pensionen för tre grupper – de som tar ut tidig examen (när 5 procent förvärvsarbetar), de som tar ut examen vid genomsnittlig ålder (när 50 procent förvärvsarbetar) och de som tar ut en sen examen (när 95 procent förvärvsarbetar). De som har sen etableringsålder får lägre pension. Vår rapport visar att det genomsnittliga tappet för dem med sen etablering är 7 800 kronor. En summa som befäster vikten av att säkerställa att dagens unga är medvetna om hur senare studier och därmed senare etablering på arbetsmarknaden också påverkar den framtida pensionen.

Vi kartlägger också det privata sparande som skulle behövas för att samtliga grupper ska nå ambitionen om 80 procent av lönen i pension. Våra uträkningar visar stora skillnader i det sparande som krävs för att ambitionen ska nås. För flera yrkesgrupper blir det egna sparandet så pass stort att det i praktiken blir svårt att realisera.

Tabell 1 sammanfattar resultatet av de pensionsökonomiska beräkningarna och visar dessutom vad nivån är för tidig, genomsnittlig och sen etableringsålder på arbetsmarknaden för de olika yrkena. Skillnaden mellan tidig och sen etableringsålder är vanligtvis två år, men för socialsekreterare och grundskolelärare rör det sig om tre år och för sjuksköterskor hela fyra år. Spannet på ålder vid etablering är som störst för sjuksköterskor där den lägsta åldern ligger på 22 år medan den högsta åldern är 34 år – vilket är både lägre och högre än resterande yrken som har studerats.

En Novusundersökning som Skandia har gjort visar att varannan person i Sverige förväntar sig att pensionen ska motsvara 75–80 procent av den lön man hade före pensioneringen. För att nå en ambition om en pension motsvarande 80 procent av slutlönen, behöver de som har tidig etablering på arbetsmarknaden komplettera med ett privat sparande på ca 1 300 kronor per månad. Det privata sparandet behöver ligga på ca 1 800 kronor per månad för genomsnittet i yrkesgrupperna, medan de som har sen etablering behöver komplettera med ett sparande på 2 800 kronor per månad.

Sjuksköterskor är den yrkeskategori som har tidigast etablering på arbetsmarknaden (22 år). De behöver därför komplettera med lägst månatligt sparande på 730 kronor för att nå nivån på 80 procent av lönen vid pension. De som behöver spara mest är de läkare som kommer ut senare i arbetslivet (vid en ålder på 33 år), de behöver ett sparande på 3 150 kronor per månad. Löneutvecklingen spelar också en stor roll. Det krävs helt enkelt mindre pengar för att en sjuksköterska att nå 80 procent av sin lön, jämfört med exempelvis en läkare som tjänar mer.

Avslutningsvis vill vi slå ett slag för Allemanspension, ett förslag från oss på ett nytt brett folksparende till pension med lägre skatt som både samhälle och framtidens pensionärer – i synnerhet dagens unga akademiker – skulle gynnas av. ●

Tabell 1. Så påverkas framtida pensionen av tidig och sen etablering

	Så mycket lägre blir pensionsinkomsten jämfört med tidig etableringsålder (SEK/månad)	Kompletterande privat pensionssparande som behövs för att nå 80% kompensationsgrad (SEK/månad från och med 2021)
Socialsekreterare		
Tidig etableringsålder (23 år)		1 220
Genomsnittlig etableringsålder (26 år)	-3 400	1 760
Sen etableringsålder (33 år), deltidsarbetat sedan 25 år	-8 300	2 850
Sjuksköterska		
Tidig etableringsålder (22 år)		730
Genomsnittlig etableringsålder (26 år)	-4 200	1 860
Sen etableringsålder (34 år), deltidsarbetat sedan 25 år	-10 500	2 690
Grundskolelärare		
Tidig etableringsålder (24 år)		1 230
Genomsnittlig etableringsålder (27 år)	-2 700	1 690
Sen etableringsålder (33 år), deltidsarbetat sedan 25 år	-4 950	2 230
Civilekonom		
Tidig etableringsålder (23 år)		1 340
Genomsnittlig etableringsålder (25 år)	-2 100	1 630
Sen etableringsålder (31 år), deltidsarbetat sedan 25 år	-8 500	2 860
Jurist		
Tidig etableringsålder (24 år)		1 530
Genomsnittlig etableringsålder (26 år)	-2 300	1 890
Sen etableringsålder (32 år), deltidsarbetat sedan 25 år	-7 550	3 010
Läkare		
Tidig etableringsålder (25 år)		1 630
Genomsnittlig etableringsålder (27 år)	-2 800	2 100
Sen etableringsålder (33 år), deltidsarbetat sedan 25 år	-7 550	3 150
Civilingenjör		
Tidig etableringsålder (24 år)		1 500
Genomsnittlig etableringsålder (26 år)	-2 300	1 870
Sen etableringsålder (31 år), deltidsarbetat sedan 25 år	-7 100	2 840

Ordlista

centrala begrepp

Etableringsålder

Med etableringsålder hänvisas i denna rapport till åldern där unga som har avslutat sina utbildningar börjar förvärvsarbete, i det yrke som de har studerat till. Det är åldern för examen som studeras i denna rapport, och etableringsåldern räknas fram med antagandet att förvärvsarbete börjar året efter att studierna har avslutats.

Tidig etableringsålder

Tidig etableringsålder räknas ut för respektive yrke, genom att se på åldern för examen bland de studenter till yrket som tog ut examen läsåret 2019/2020. Den ålder vid eller under vilken minst 5 procent av eleverna (eleverna som är upp till 34 år gamla) tog ut examen är tidig examensålder, och denna ålder plus ett år räknas ut som tidig etableringsålder.

Genomsnittlig etableringsålder

Genomsnittlig etableringsålder räknas ut för respektive yrke, genom att se på åldern för examen bland de studenter till yrket som tog ut examen läsåret 2019/2020. Den ålder vid eller under vilken minst 50 procent av eleverna (eleverna som är upp till 34 år gamla) tog ut examen är genomsnittlig examensålder, och denna ålder plus ett år räknas ut som genomsnittlig etableringsålder.

Sen etableringsålder

Sen etableringsålder räknas ut för respektive yrke, genom att se på åldern för examen bland de studenter till yrket som tog ut examen läsåret 2019/2020. Den ålder vid eller under vilken minst 95 procent av eleverna (eleverna som är upp till 34 år gamla) tog ut examen är sen examensålder, och denna ålder plus ett år räknas ut som sen etableringsålder.

Riktålder för pensioner

Ett nytt inslag i vårt pensionssystem är att en riktålder för pensioner räknas ut, beroende på individens födelseår. Riktåldern ska följa utvecklingen av medellivslängd och syftar till att för varje generation hitta en balans mellan förväntade antal år i arbetslivet och antalet år som pensionär. Riktåldern ska fastställas årligen och sex år innan den aktuella riktlinjen tillämpas. För de som är unga idag innebär det att riktåldern för pensioner int än har beslutats, men Pensionsmyndighetens kalkylmodell estimerar de förväntade framtida nivåerna. Pensionssystemet belönar de individer som går i pension vid eller över riktåldern, medan de som går i pension innan riktåldern får lägre pensionsinkomster. ●

Svenskarnas etableringsålder över tid

Ett vanligt antagande är att unga etablerar sig på arbetsmarknaden vid 23 års ålder. Denna ålder används exempelvis av Pensionsmyndigheten i olika typfallsberäkningar. I promemorian *Tumregler för pensionsberäkningar* som myndigheten har publicerat förklaras till exempel: "Typfallet som vi genomgående använder börjar arbeta vid 23 års ålder".⁴ Antagandet om denna ålder för etablering på arbetsmarknaden används i olika studier, som till exempel *Orange rapport 2020 Pensionssystemets årsredovisning*.⁵ Etableringsåldern är ett mått på när 75 procent av en årskull förvärvsarbetar. Denna ålder har haft en stigande trend under lång tid i Sverige.

Registerbaserad arbetsmarknadsstatistik (RAMS) visar att etableringsåldern för samtliga unga i Sverige 1990 var 20 år för kvinnor och 21 år för män. Under 2000-talet har etableringsåldern pendlat mellan 28 och 32 för kvinnor och mellan 26 och 29 för män. En förklaring till ökningen är att en större del av unga läser på högre utbildning jämfört med 1990. En annan förklaring är att gymnasieutbildning sällan direkt följs av heltidsstudier på högskola och därefter inträde i arbetslivet. Det typiska är att sabbatsår, deltidsstudier, avbrott från studierna för att jobba samt att utbildningen förlängs på grund av bristfälliga resultat leder till att examensåldern senareläggs.⁶

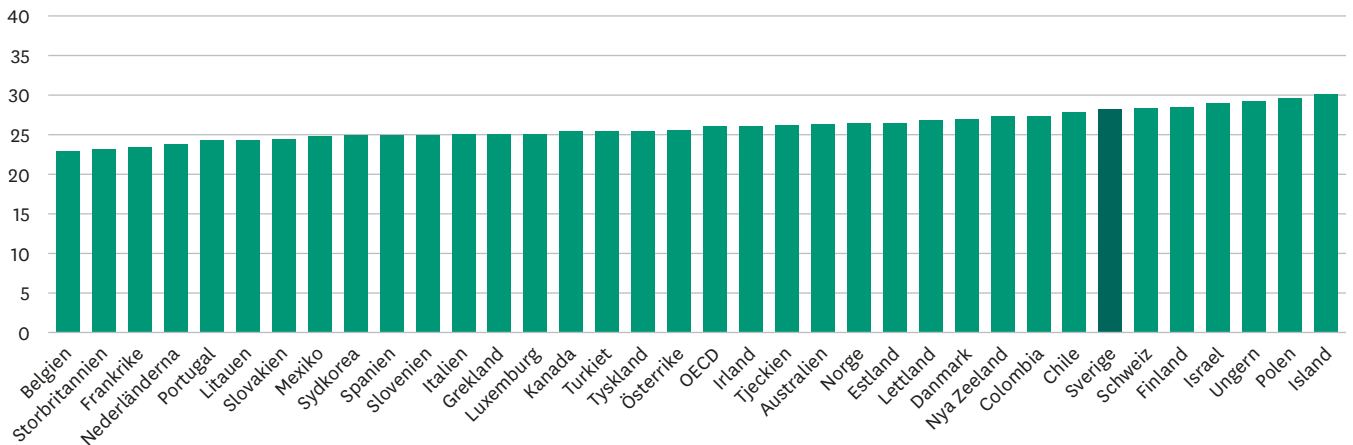
När vi har undersökt den typiska etableringsåldern över tid (när 75 procent förvärvsarbetar), i yrkeskategorierna socionom, sjuksköterskor, jurist, civilingenjör och läkare, kan vi se att etableringen har stigit mellan läsåret 2016/17 och läsåret 2019/20. Den typiska etableringsåldern är för läsåret 2016/17 var 28,8 år för män och 28 år för kvinnor. Den typiska etableringsåldern för läsåret som denna rapport avser, 2019/20, är 29 år för män och 28,2 för kvinnor.

⁴ Pensionsmyndigheten (2016).

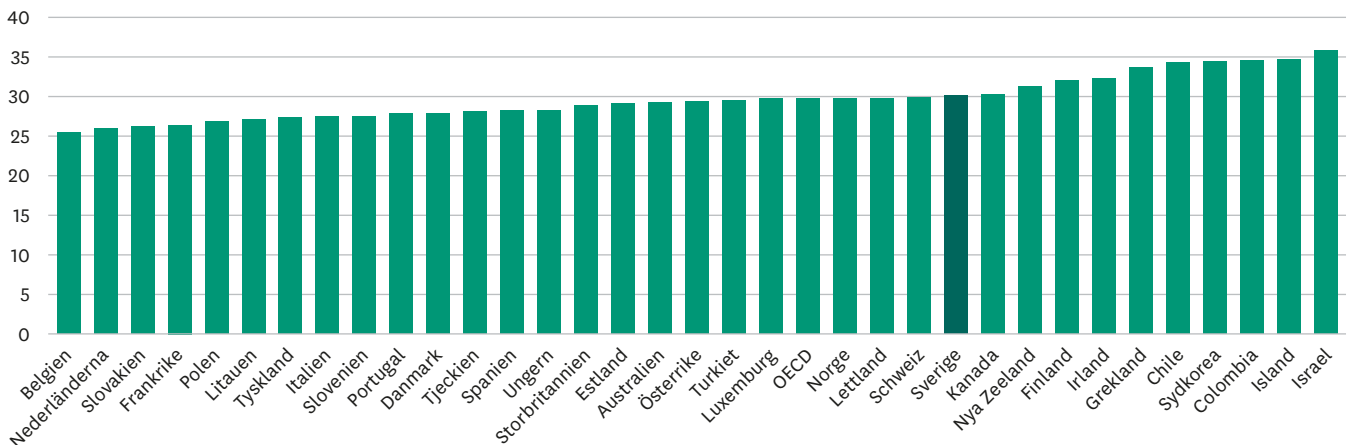
⁵ Pensionsmyndigheten (2020).

⁶ Svenskt Näringsliv (2018).

Figur 1. Genomsnittlig kandidatexamen, i olika länder (2018 års siffror)
Källa: OECD/Ekonomifakta

Figur 2. Genomsnittlig masterexamen, i olika länder (2018 års siffror)
Källa: OECD/Ekonomifakta

I figur 1 visas genomsnittlig examensålder för kandidatexamen, i Sverige och andra utvecklade ekonomier, medan figur 2 visar motsvarande siffror för masterexamen. Det framträdande mönstret är att Sverige tillhör de länder som har relativt höga examensåldrar. Åldern för kandidatexamen är i snitt strax över 28 år i Sverige, vilket är lite lägre än i Finland (knapp 29 år), men högre än i Danmark (27 år) och Norge (26 år). Masterexamen tas i Sverige ut i snitt vid 30 års ålder, vilket återigen är lägre än i Finland (32 år). I Norge är åldern för masterexamen strax under 30 år, medan den i Danmark är strax under 28 år. Bland de nordiska länderna har Danmark och Norge typiskt lägre examensåldrar, medan Sverige och Finland har högre. Examensåldern i Sverige är högre än snittet för OECD-länderna (världens ekonomiskt utvecklade länder). För kandidatexamen liksom för masterexamen är examensåldern i Sverige två år högre än snittet för världens rika länder.

Denna rapport kan förhoppningsvis bidra till ökad förståelse för situationen med tidig, genomsnittlig och sen etableringsålder för olika yrken, och hur det påverkar de framtida pensionerna. Skandia är ett företag som vill bidra till ökad förståelse över hur individens val påverkar framtida utfall, och hur individer i olika situationer i livet kan planera sitt kompletterande månatliga sparande, för en så bra framtida pension som möjligt. Vår förhoppning är att denna rapport kan vara av nytta för unga som planerar sin framtid, liksom för beslutsfattare i offentlig och privat sektor som vill få ökad förståelse för trenderna på arbetsmarknaden och den förväntade situationen med framtida pensioner. ●

Metod och scenarier

Det första steget i analysen är att studera fördelningen över examensålder, för utbildningar till de sju yrken som inkluderas i denna rapport. Information om examensåldern för samtliga som utexaminerades från högskoleutbildningar till dessa yrken hämtas in från statistiska centralbyrån SCB, för läsåret 2019/2020. För civileingenjörsexamen och läkarexamen undersöks utbildningar som är 5 år eller längre. För civilekonomexamen, juristexamen och grundskolelärare är det 4–4,5 år långa utbildningar som undersöks, medan det för sjuksköterskeexamen och socionomexamen är 3–3,5 år långa utbildningar.

Graferna i rapporten visar på de skillnader som finns i spridningen av examensålder, för de olika utbildningarna, för kvinnor respektive män. Därefter analyseras för varje utbildning hur många av de totala eleverna, av båda könen, som tar examen vid olika åldrar. För varje utbildning beräknas tre mått. Dessa är tidig examensålder, genomsnittlig examensålder och sen examensålder. Elever som tar examen vid 35 års ålder eller senare exkluderas ur analysen, eftersom de anses vara de som omskolar sig i vuxen ålder.

Tidig examensålder räknas ut som den ålder, vid och under, som minst 5 procent av studenterna i en utbildning tar ut examen vid. Om till exempel 2 procent av de som tog ut examen i en utbildning var 22 år gamla, och 4 procent var 23 år gamla, är 23 tidig examensålder eftersom sammanlagt 6 procent tog ut examen vid och under 23 års ålder. Genomsnittlig examensålder räknas ut som den ålder vid och under vilken minst 50 procent tog ut examen. Till sist räknas sen examensålder ut, som den ålder vid och under vilken minst 95 procent av studenterna tog ut examen.

Etableringen på arbetsmarknaden, i det yrke som individerna har utbildat sig till, antas ske året efter att examen togs ut. Pensionering förväntas i samtliga fall ske vid riktåldern för pension. Riktåldern ska fastställas åligen och sex år innan den aktuella riktåldern tillämpas. Det innebär att för de som är unga idag har riktåldern för pensioner ännu inte beslutats, men Pensionsmyndighetens kalkylmodell visar vilken pensionsålder som kan förväntas gälla för individer födda olika år. Samtliga typfallen etablerar sig på arbetsmarknaden år 2021 och deras ålder beräknas baklänges utifrån detta antagande och siffrorna om tidig, genomsnittlig respektive sen examensålder.

⁷ Pensionen ska vara 80 procent, av den genomsnittliga inkomsten under de sista fem åren i arbetslivet, i enlighet med Pensionsmyndighetens sätt att räkna.

Lönestatistik inhämtas för respektive yrke för åren 2017 till 2020. Med linjär approximation baserat på denna period estimeras nivån för 2021. Lönerna för 25-34 åringar i respektive yrke undersöks, för att få fram lönenivå för unga i yrket. För samtliga typfall byggs en real lönevektor upp. Lönen för 2021 räknas ut som ovan beskrivet. För kommande år är antagandet att individerna fortsätter arbeta heltid i det yrke där de etablerade sig, fram tills riktåldern för pension, samt att lönen årligen blir 1,15 procent högre realt (inflationsjusterat). För läkare är det vanligt att man specialiserar sig under yrkeslivets gång, vilket påverkar löneutvecklingen. Real löneutvecklingen för läkare sätts till 1,2 procent per år för att reflektera detta. Real fondavkastning är satt till 3,5 procent. Samtliga beräkningar i rapporten är reala, det vill säga baserade på 2021 års värde av en krona, borträknad effekten av inflation.

I vissa scenarier antas att individerna kombinerar studier med deltidsarbete, och då sätts årsinkomsten från deltidsarbetet (som antas vara arbete i butik, med kollektivavtal) till 114 000 kronor per år. Denna inkomst är liksom framtida arbetsinkomst efter examen pensionsgrundande. Pensionsmyndighetens Kalkylmodell v 4,0 används i beräkningarna. ITP-1 pensionsavtalet antas gälla för civilingenjörer, civilekonomer och jurister. AKAP-KL pensionsavtal antas gälla för läkare, grundskolelärare, sjukskötare och socionomer. Iterativa beräkningar genomförs för att hitta nivån för kompletterande privat pensionssparande, som individen behöver för att inkomsten vid pension ska motsvara ambitionen om 80 procents kompensationsgrad.⁷ ●

TRE SCENARIER PER YRKE HAR UNDERSÖKTS

1

Tidig etableringsålder

Individen tillhör de 5 procent som tar ut examen i lägst ålder bland sin årskull. Examen tas ut under 2020 och individen börjar förvärvsarbete under 2021. I samband med etablering i yrket påbörjas även kompletterande privat pensionssparande. Individen fortsätter arbeta i sitt yrke fram till riktåldern för pension.

2

Genomsnittlig etableringsålder

Individen tar ut examen vid genomsnittlig ålder för examen bland sin årskull. Examen tas ut under 2020 och individen börjar förvärvsarbete under 2021. I samband med etablering i yrket påbörjas även kompletterande privat pensionssparande. Individen fortsätter arbeta i sitt yrke fram till riktåldern för pension.

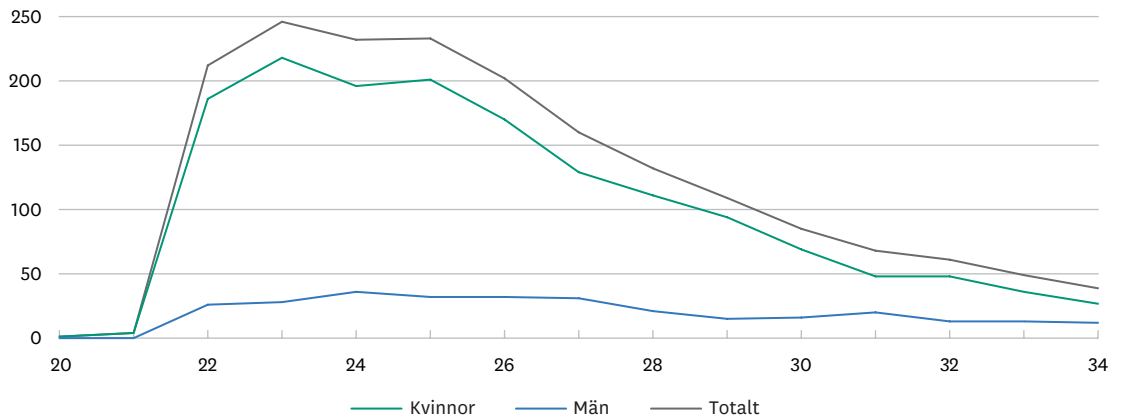
3

Sen etableringsålder, deltidsarbete sedan 25 års ålder

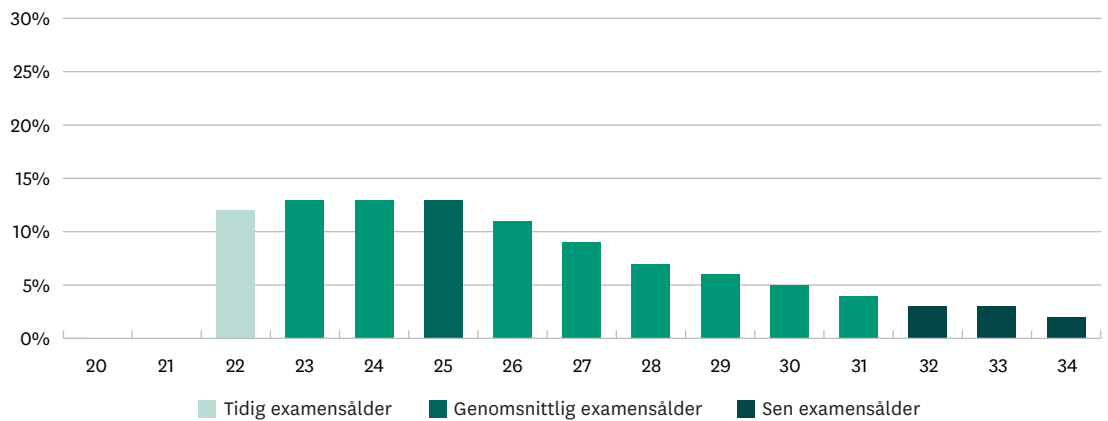
Individen tar ut examen sent bland sin årskull, vid den ålder då 95 procent av årskullen har tagit ut examen. Examen tas ut under 2020 och individen börjar förvärvsarbete under 2021. I samband med etablering i yrket påbörjas även kompletterande privat pensionssparande. Individen fortsätter arbeta i sitt yrke fram till riktåldern för pension. Sedan 25 års ålder har individen kombinerat deltidsarbete i butik med studierna.

Socialekreterare

Figur 3. Examensålder socionomer, läsåret 2019/2020
Källa: SCB och egna beräkningar

Figur 4. Examensålder socionomer, läsåret 2019/2020
Andel upp till 34 år som tog examen vid olika åldrar
Källa: SCB och egna beräkningar

I detta avsnitt studeras situationen för de som läser 3–3,5 år långa utbildningar till socionom, och hur deras framtida pensioner förväntas bli om de etablerar sig i yrket socialekreterare. Som visas i figur 3 är den stora majoriteten av studenter i ämnet kvinnor. Examensåldern följer inte en normalfördelning, utan i stället framträder ett mönster där vissa elever utexamineras tidigt, medan andra utexamineras senare. Svansen för sen examensålder är betydligt större än för tidig etableringsålder.

Figur 4 visar spridningen av åldrar bland de som tog ut examen i högskoleutbildningar till socionom. Sammanlagt 12 procent tog ut examen vid 22 års ålder, vilket är tidig examensålder för denna utbildning. Genomsnittlig examensålder är 25 år, då 51 procent av studenterna (upp till 34 år) tog ut examen vid eller under denna ålder. Till sist sätts en sen examensålder till 32 år, då 95 procent av studenterna tog ut examen vid eller under denna ålder.

Etableringen på arbetsmarknaden antas ske året efter att individen tar ut examen. Därför blir tidig etableringsålder i yrket socialsekreterare 23 år, medan genomsnittlig etableringsålder sätts till 26 år och sen etableringsålder till 33 år. Vilken pension kan de nyexaminerade socialsekreterarna, med dessa olika etableringsåldrar, förvänta sig?

Samtliga tre individer etablerar sig på arbetsmarknaden år 2021. Individen som har tidig etableringsålder är född 1998, den som har genomsnittlig etableringsålder är född 1995 och den som har sen etableringsålder är född 1988. För samtliga antas riktåldern för framtida pensioner sättas till 69 år.

I scenario 1, med tidig etableringsålder, får individen ut en pensionsinkomst på 33 200 kronor. Det motsvarar 65 procent av slutlönen, som är i snitt 50 900 kronor utslaget för de sista fem åren i arbetslivet. För att nå upp till ambitionen om 80 procent kompensationsgrad skulle socialsekreteraren som har tidig etableringsålder behöva spara 1 220 kronor varje månad, från att etablering på arbetsmarknaden sker år 2021.

I scenario 2 med genomsnittlig etableringsålder, är det vid 26 års ålder som individen börjar förvärvsarbete. Pensionsinkomsten blir i så fall 29 800 kronor, det vill säga 3 400 kronor lägre än i fallet med tidig etableringsålder. Pensionen i fallet med genomsnittlig etableringsålder blir 61 procent av slutlönen. Individen skulle behöva spara 1 760 kronor per månad med start samma år som inträdet på arbetsmarknaden sker, för att nå upp till 80 procent kompensationsgrad.

Scenario 3 utgår från en sen etableringsålder på 33 år, samt att individen har arbetat deltid i handeln sedan 25 års ålder. I så fall blir pensionen 24 900 kronor, alltså 8 300 kronor lägre än scenariot med tidig etableringsålder. Individen med sen etableringsålder skulle behöva spara 2 850 kronor per månad från att denne blir anställd som socialsekreterare och vid pensionen vid 69 års ålder, för att kunna få ut 80 procent av slutlönen i pensionsinkomst. ●

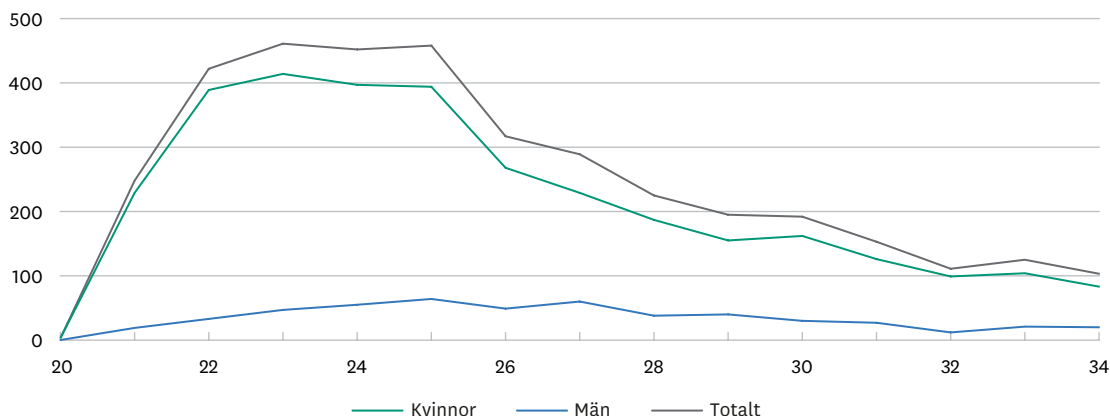
Socialsekreterare	Scenario 1: Tidig etableringsålder (23 års ålder)	Scenario 2: Genomsnittlig etableringsålder (26 år)	Scenario 3: Sen etableringsålder (33 år), arbetat deltid i handeln sedan 25 års ålder
Pensionen beräknad till	33 200 kronor	29 800 kronor	24 900 kronor
Andel av slutlön*	65 %	61 %	55 %
Slutlön per månad*	50 900 kronor	49 200 kronor	45 400 kronor
Varav allmän pension	21 800 kronor	20 100 kronor	17 300 kronor
Varav tjänstepension	11 500 kronor	9 700 kronor	7 600 kronor
Månatlig sparande som behövs från och med 2021 för att nå 80% kompensationsgrad	1 220 kronor	1 760 kronor	2 850 kronor

Beräkningarna baseras på genomsnittlig lönenivå för samtliga (kvinnor och män).

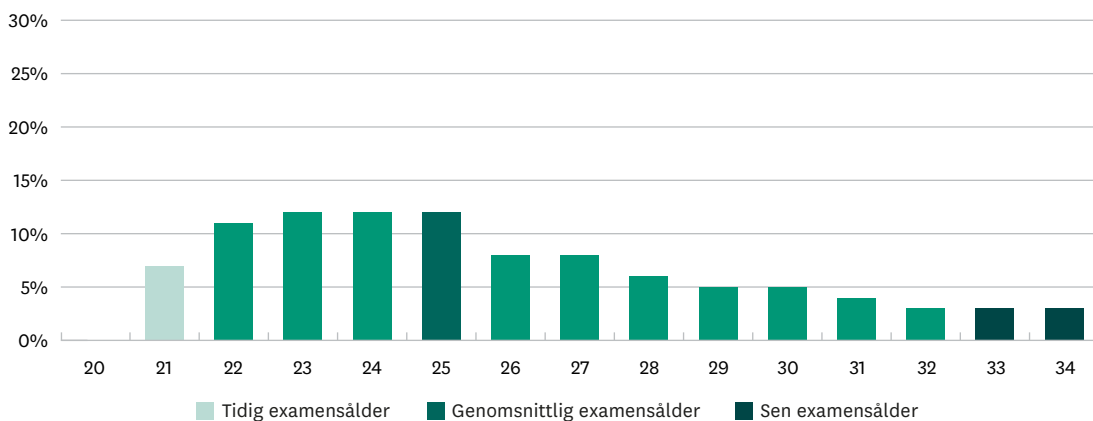
* Pensionsmyndighetens Kalkylmodell v 4,0 anger slutlön som snittet av de sista fem årens lön innan pension, och detta används som beräkningsgrund för dessa siffror.

Sjuksköterska

Figur 5. Examensålder sjuksköterska, läsåret 2019/2020
Källa: SCB och egna beräkningar

Figur 6. Examensålder socionomer, läsåret 2019/2020
Andel upp till 34 år som tog examen vid olika åldrar
Källa: SCB och egna beräkningar

Spridningen av examensålder, för de som läser 3-3,5 år till sjuksköterska eller motsvarande, visas i figur 5. Liksom bland socionomer är den stora majoriteten av studenterna kvinnor. Även här ser vi en fördelning som inte följer normalspridning. Det finns inte en enskild stor topp, utan däremot en situation där många tar ut examen mellan 22 och 25 års ålder. Svansen som tar ut sen examen är betydligt större än den som tar ut tidig examen.

I figur 6 visas fördelningen av de som tar ut examen i ämnet upp till 34 års ålder. Av studenterna är det 7 procent som tar ut examen vid 21 års ålder, vilket därmed sätts som tidig examensålder. Totalt 54 procent tar ut examen vid eller under 25 års ålder, som blir genomsnittlig examensålder. Det är först vid 33 års ålder som över 95 procent av eleverna har tagit ut examen, och denna relativt höga ålder blir sen examensålder för de som studerar till sjuksköterskeexamen.

⁸ Typfallet med tidig etableringsålder i yrket sjuksköterska är det enda i denna rapport som börjar arbeta vid 22 års ålder 2021, och därmed är född 1999. Det blir enda typfallet i rapporten som på grund av sitt födelseår förväntas få riktåldern 70 år för pension. Skillnaden i pensionsinkomst jämfört med typfallen som har senare etableringsålder blir särskilt stort för yrket sjuksköterska, eftersom den som etablerar sig tidigt i detta yrke dessutom förväntas arbeta ett år längre upp i åldern innan pension.

Etableringen på arbetsmarknaden antas ske året efter att individen tar ut examen. Därför blir tidig etableringsålder i yrket sjuksköterskor 22 år, genomsnittlig etableringsålder blir 26 och år sen etableringsålder blir 34 år. Individen med sen etableringsålder är född 1987, medan den med genomsnittlig etableringsålder är född 1995. För båda antas 69 års ålder som riktåldern för pension. Individen som har tidig etableringsålder är dock född 1999 och kan antas förvänta sig riktåldern 70 år för pension.

I scenario 1, med tidig etableringsålder, får sjuksköterskan ut en pensionsinkomst på 32 800 kronor, motsvarande 69 procent av slutlönen. För att nå ambitionen om 80 procent kompensationsgrad, behöver sjuksköterskan som har tidig etableringsålder spara 730 kronor varje månad, från att etablering på arbetsmarknaden sker år 2021. Behovet av sparande blir då relativt litet, då individen börjar arbeta vid en tidig ålder och dessutom antas arbeta heltid upp till 70 års ålder.

I scenario 2 med genomsnittlig etableringsålder, är det vid 26 års ålder som individen börjar förvärvs-arbeta. Pensionsinkomsten blir då 28 600 kronor per månad, vilket är 4 200 kronor lägre än i fallet med tidig etableringsålder.⁹ Pensionen i fallet med genomsnittlig etableringsålder blir 64 procent av slutlönen. Individen skulle behöva börja spara 1 860 kronor per månad, samma år som inträdet på arbetsmarknaden sker, för att nå upp till ambitionen om 80 procent kompensationsgrad.

Scenario 3 utgår från sen etableringsålder på 34 år, samt att individen har arbetat deltid i handeln sedan 25 års ålder. I så fall blir pensionen 22 300 kronor, alltså 10 500 kronor lägre än scenariot med tidig etableringsålder. Individen med sen etableringsålder tappar många värdefulla år av pensionsavsättningar och skulle behöva spara 2 690 kronor per månad från att denne blir anställd som sjuksköterska och fram tills pensionen, för att kunna nå upp till 80 procent av slutlönen i pensionsinkomst. Utan kompletterande privat sparande blir kompensationsgraden 55 procent av den beräknade slutlönen. ●

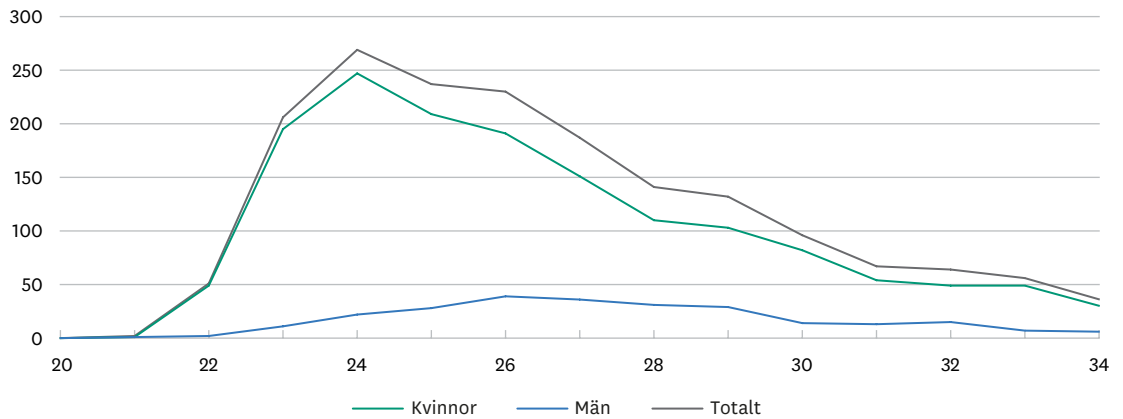
Sjuksköterska	Scenario 1: Tidig etableringsålder (22 års ålder)	Scenario 2: Genomsnittlig etableringsålder (26 år)	Scenario 3: Sen etableringsålder (34 år), arbetat deltid i handeln sedan 25 års ålder
Pensionen beräknad till	32 800 kronor	28 600 kronor	22 300 kronor
Andel av slutlön*	69 %	64 %	55 %
Slutlön per månad*	47 300 kronor	44 600 kronor	40 700 kronor
Varav allmän pension	22 000 kronor	19 350 kronor	15 550 kronor
Varav tjänstepension	10 800 kronor	9 250 kronor	6 750 kronor
Månatlig sparande som behövs från och med 2021 för att nå 80% kompensationsgrad	730 kronor	1 860 kronor	2 690 kronor

Beräkningarna baseras på genomsnittlig lönenivå för samtliga (kvinnor och män).

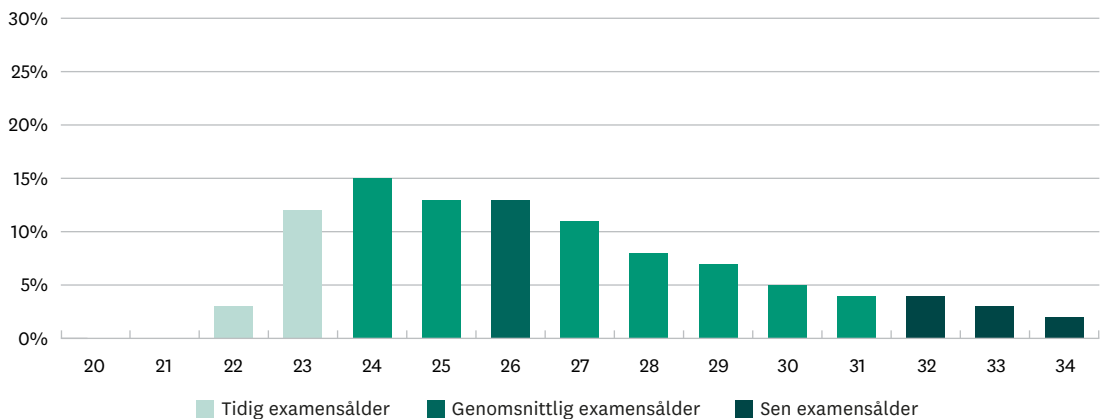
* Pensionsmyndighetens Kalkylmodell v 4,0 anger slutlön som snittet av de sista fem årens lön innan pension, och detta används som beräkningsgrund för dessa siffror.

Grundskolelärare

Figur 7. Examensålder grundskolelärare, läsåret 2019/2020
Källa: SCB och egna beräkningar

Figur 8. Examensålder grundskolelärare, läsåret 2019/2020
Andel upp till 34 år som tog examen vid olika åldrar
Källa: SCB och egna beräkningar

För yrket grundskolelärare undersöks situationen för de som studerar till 4–4,5 år långa utbildningar till grundlärarexamen. I figur 7 visas spridningen av examensålder för denna grupp studenter. Liksom de föregående två yrkena finns en kraftig dominans av kvinnor bland de som läser denna utbildning. Den mindre grupp män som läser utbildningen har vanligtvis lite senare ålder för examen.

Figur 8 visar spridningen av examensålder, bland studenter upp till 34 år. Tidig examensålder för denna utbildning är 24 år, jämfört med genomsnittlig examensålder som är 26 år och sen examensålder som är 32 år.

Etableringen på arbetsmarknaden antas ske året efter att individen tar ut examen. Därför blir tidig etableringsålder i yrket grundskolelärare 24 år, genomsnittlig etableringsålder blir 27 år och sen etableringsålder blir 33 år. Individen med sen etableringsålder är född 1988, medan den med genomsnittlig etableringsålder är född 1994 och den med tidig etableringsålder är född 1997. För samtliga tre antas riktåldern för pension till 69 år.

I scenario 1, med tidig etableringsålder, får grundskoleläraren ut en pensionsinkomst på 25 500 kronor, motsvarande 62 procent av slutlönen. För att nå upp till ambitionen om 80 procent kompensationsgrad, skulle den grundskolelärare som har tidig etableringsålder behöva spara 1 230 kronor varje månad, från att etablering på arbetsmarknaden sker år 2021.

I scenario 2 med genomsnittlig etableringsålder, blir pensionsinkomsten 22 800 kronor, vilket är 2 700 kronor lägre jämfört med scenariot med tidig etablering. Pensionen i fallet med genomsnittlig etableringsålder blir 58 procent av slutlönen. Individen skulle i det fallet behöva börja spara 1 690 kronor per månad, samma år som inträdet på arbetsmarknaden sker, för att nå upp till ambitionen om 80 procent kompensationsgrad.

Scenario 3 utgår från sen etableringsålder på 33 år, samt att individen har arbetat deltid i handeln sedan 25 års ålder. I så fall blir pensionen 20 550 kronor, vilket är 4 950 kronor lägre än scenariot med tidig etableringsålder. Individen med sen etableringsålder behöver spara 2 230 kronor per månad från att denne blir anställd som grundskolelärare och fram tills pensionen, för att kunna få ut 80 procent av slutlönen i pensionsinkomst. Utan kompletterande privat sparande blir kompensationsgraden 56 procent. ●

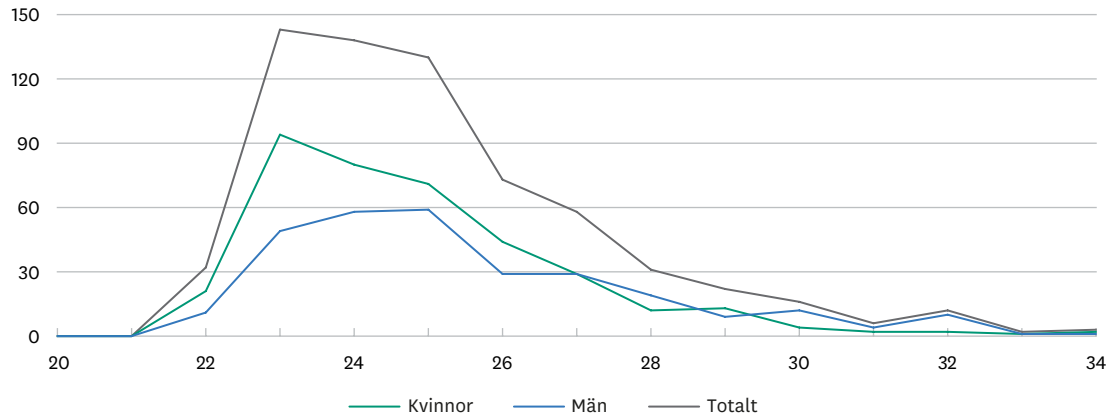
Grundskolelärare	Scenario 1: Tidig etableringsålder (24 års ålder)	Scenario 2: Genomsnittlig etableringsålder (27 år)	Scenario 3: Sen etableringsålder (33 år), arbetat deltid i handeln sedan 25 års ålder
Pensionen beräknad till	25 500 kronor	22 800 kronor	20 550 kronor
Andel av slutlön*	62 %	58 %	56 %
Slutlön per månad*	40 900 kronor	39 500 kronor	36 900 kronor
Varav allmän pension	17 500 kronor	15 850 kronor	14 300 kronor
Varav tjänstepension	8 000 kronor	6 950 kronor	6 250 kronor
Månatlig sparande som behövs från och med 2021 för att nå 80% kompensationsgrad	1 230 kronor	1 690 kronor	2 230 kronor

Beräkningarna baseras på genomsnittlig lönenivå för samtliga (kvinnor och män).

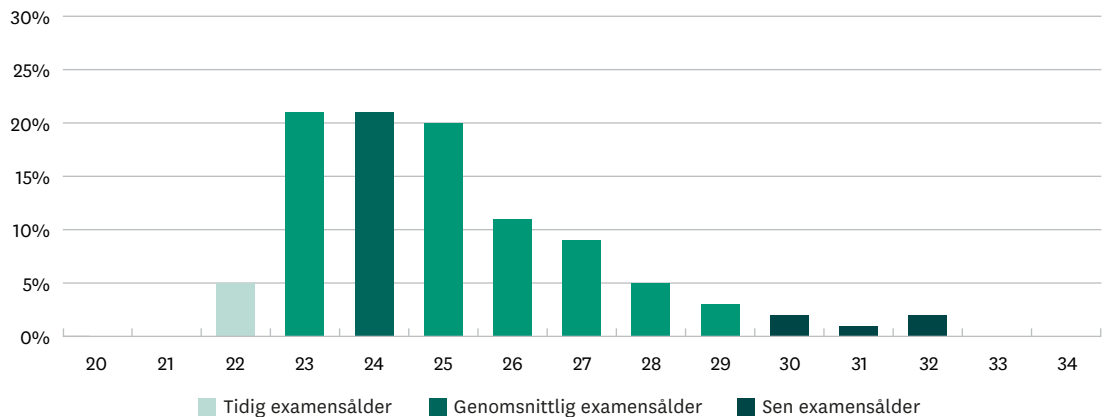
* Pensionsmyndighetens Kalkylmodell v 4,0 anger slutlön som snittet av de sista fem årens lön innan pension, och detta används som beräkningsgrund för dessa siffror.

Civilekonom

Figur 9. Examensålder civilekonomer, läsåret 2019/2020
Källa: SCB och egna beräkningar

Figur 10. Examensålder civilekonomer, läsåret 2019/2020
Andel upp till 34 år som tog examen vid olika åldrar
Källa: SCB och egna beräkningar

För yrket civilekonom undersöks situationen för de som studerar till 4-4,5 år långa utbildningar till civilekonomexamen. I figur 9 visas spridningen av examensålder för denna grupp studenter. Majoriteten av studenterna är kvinnor, men det finns också en stor minoritet som är män. Ett framträdande mönster är att det är lite fler kvinnor som tar ut tidiga examen, jämfört med män.

Figur 10 visar spridningen av examensålder, bland studenter upp till 34 år. Tidig examensålder för denna utbildning är 22 år, jämfört med genomsnittlig examensålder som är 24 år och sen examensålder som är 30 år.

Etableringen på arbetsmarknaden antas ske året efter att individen tar ut examen. Därför blir tidig etableringsålder i yrket civilekonom 23 år, genomsnittlig etableringsålder blir 25 år och år sen etableringsålder blir 31 år. Individen med sen etableringsålder är född 1990, medan den med genomsnittlig etableringsålder är född 1996 och den med tidig etableringsålder är född 1998. För samtliga tre antas riktåldern för pension till 69 år.

I scenario 1, med tidig etableringsålder, får civilekonomen ut en pensionsinkomst på 39 400 kronor, motsvarande 66 procent av slutlönen. För att nå upp till ambitionen om 80 procent kompensationsgrad, behöver civilekonomen som har tidig etableringsålder spara 1 340 kronor varje månad, från att etablering på arbetsmarknaden sker år 2021.

I scenario 2 med genomsnittlig etableringsålder, blir pensionsinkomsten 37 300 kronor, vilket är 2 100 kronor lägre jämfört med scenariot med tidig etablering. Pensionen i fallet med genomsnittlig etableringsålder blir 64 procent av slutlönen. Individen behöver börja spara 1 630 kronor per månad, samma år som inträdet på arbetsmarknaden sker, för att nå upp till 80 procent kompensationsgrad.

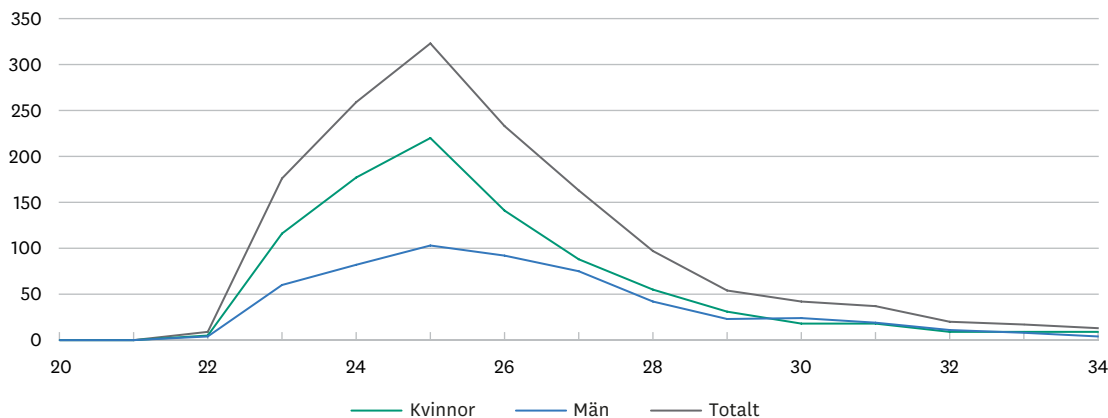
Scenario 3 med sen etableringsålder och att individen har arbetat deltid i handeln sedan 25 års ålder ger pensionsinkomsten 30 900 kronor. Det är 8 500 kronor lägre jämfört med scenariot med tidig etableringsålder. Individen med sen etableringsålder behöver spara 2 860 kronor per månad från att denne blir anställd som civilekonom och fram tills pensionen, för att kunna få ut 80 procent av slutlönen i pensionsinkomst. Utan kompletterande privat sparande blir kompensationsgraden 57 procent. ●

Civilekonom	Scenario 1: Tidig etableringsålder (22 års ålder)	Scenario 2: Genomsnittlig etableringsålder (25 år)	Scenario 3: Sen etableringsålder (31 år), arbetat deltid i handeln sedan 25 års ålder
Pensionen beräknad till	39 400 kronor	37 300 kronor	30 900 kronor
Andel av slutlön*	66 %	64 %	57 %
Slutlön per månad*	59 500 kronor	58 200 kronor	54 300 kronor
Varav allmän pension	23 900 kronor	22 750 kronor	20 100 kronor
Varav tjänstepension	15 500 kronor	14 550 kronor	10 800 kronor
Månatlig sparande som behövs från och med 2021 för att nå 80% kompensationsgrad	1 340 kronor	1 630 kronor	2 860 kronor

Beräkningarna baseras på genomsnittlig lönenivå för samtliga (kvinnor och män).

* Pensionsmyndighetens Kalkylmodell v 4,0 anger slutlön som snittet av de sista fem årens lön innan pension, och detta används som beräkningsgrund för dessa siffror.

Figur 11. Examensålder jurister, läsåret 2019/2020
Källa: SCB och egna beräkningar

Figur 12. Examensålder jurister, läsåret 2019/2020
Andel upp till 34 år som tog examen vid olika åldrar
Källa: SCB och egna beräkningar

För jurister undersöks samtliga 4–4,5 år långa utbildningar till juristexamen, bland landets olika högskolor. Figur 11 visar spridningen av examensålder, och vi ser att spridningen är relativt nära en normalfördelning, då många tar ut examen vid 25 års ålder och svansarna av studenter som tar ut sen respektive tidig examen följer en spridning som mer än de tidigare utbildningarna påminner om normalspridning.⁹

Figur 12 visar spridningen av examensålder, bland studenter upp till 34 år. Tidig examensålder för denna utbildning är 23 år, jämfört med genomsnittlig examensålder som är 25 år och sen examensålder som är 31 år.

⁹ Som med alla utbildningar är dock svansen med högre examensålder större än svansen med tidigare examensålder, vilket reflekterar att få tar ut riktigt tidig examen samtidigt som det finns en grupp som senare blir klara med studierna, till exempel eftersom de tar uppehåll under studiernas gång eller börjar studera senare.

Etableringen på arbetsmarknaden antas ske året efter att individen tar ut examen. Därför blir tidig etableringsålder i yrket jurist 24 år, genomsnittlig etableringsålder blir 26 år och år sen etableringsålder blir 32 år. Individen med sen etableringsålder är född 1989, medan den med genomsnittlig etableringsålder är född 1995 och den med tidig etableringsålder är född 1997. För samtliga tre antas riktåldern för pension till 69 år.

I scenario 1, med tidig etableringsålder, får juristen ut en pensionsinkomst på 35 800 kronor, motsvarande 64 procent av slutlönen. För att nå upp till ambitionen om 80 procent kompensationsgrad, skulle juristen som har tidig etableringsålder behöva spara 1 530 kronor varje månad, från det att etablering på arbetsmarknaden sker år 2021.

I scenario 2 med genomsnittlig etableringsålder, blir pensionsinkomsten 33 500 kronor, vilket är 2 300 kronor lägre jämfört med scenariot med tidig etablering. Pensionen i fallet med genomsnittlig etableringsålder blir 61 procent av slutlönen. Individen skulle behöva börja spara 1 890 kronor per månad, samma år som inträdet på arbetsmarknaden sker, för att nå upp till ambitionen om 80 procent kompensationsgrad.

Scenario 3 med sen etableringsålder och att individen har arbetat deltid i handeln sedan 25 års ålder ger pensionsinkomsten 28 250 kronor. Det är 7 550 kronor lägre jämfört med scenariot med tidig etableringsålder och motsvarar 55 procent av slutlönen. Individen med sen etableringsålder skulle behöva spara 3 010 kronor per månad från att denne blir anställd som jurist och fram tills pensionen, för att kunna nå upp till ambitionen om 80 procent av slutlönen i pensionsinkomst. ●

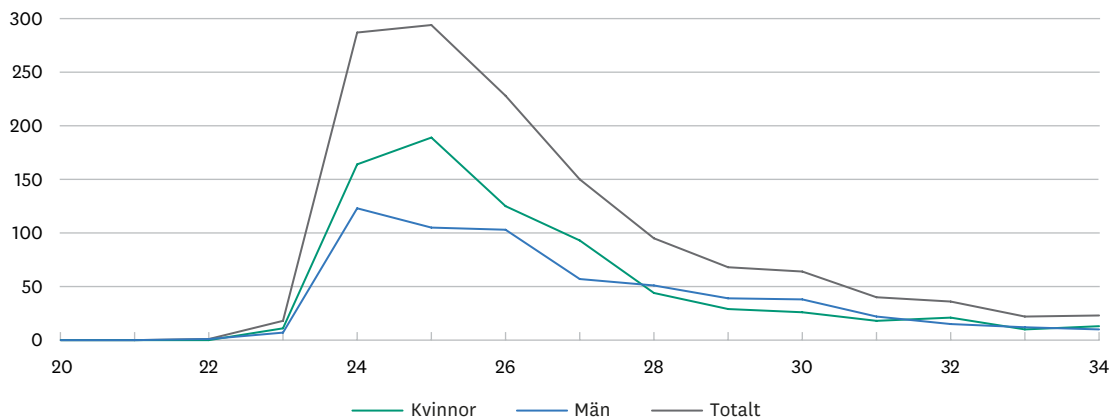
Jurist	Scenario 1: Tidig etableringsålder (23 års ålder)	Scenario 2: Genomsnittlig etableringsålder (26 år)	Scenario 3: Sen etableringsålder (31 år), arbetat deltid i handeln sedan 25 års ålder
Pensionen beräknad till	35 800 kronor	33 500 kronor	28 250 kronor
Andel av slutlön*	64 %	61 %	55 %
Slutlön per månad*	56 000 kronor	54 800 kronor	51 100 kronor
Varav allmän pension	22 800 kronor	21 600 kronor	19 150 kronor
Varav tjänstepension	13 000 kronor	11 900 kronor	9 100 kronor
Månatlig sparande som behövs från och med 2021 för att nå 80% kompensationsgrad	1 530 kronor	1 890 kronor	3 010 kronor

Beräkningarna baseras på genomsnittlig lönenivå för samtliga (kvinnor och män).

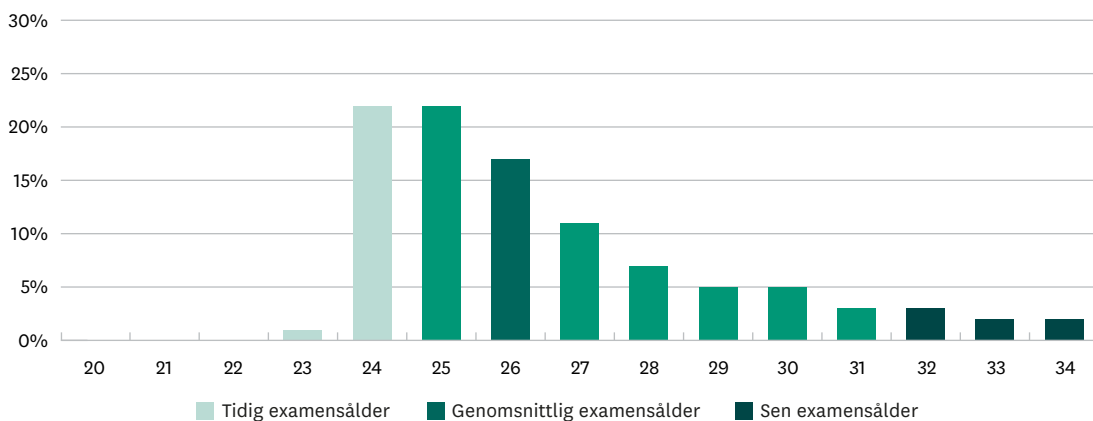
* Pensionsmyndighetens Kalkylmodell v 4,0 anger slutlön som snittet av de sista fem årens lön innan pension, och detta används som beräkningsgrund för dessa siffror.

Läkare

Figur 13. Examensålder läkare, läsåret 2019/2020
Källa: SCB och egna beräkningar

Figur 14. Examensålder läkare, läsåret 2019/2020
Andel upp till 34 år som tog examen vid olika åldrar
Källa: SCB och egna beräkningar

För läkare har 5 år eller längre utbildningar till läkar-examen, bland landets olika högskolor, undersökts. Figur 13 visar spridningen av examensålder. Vi ser att det är relativt många som tar ut examen som läkare, både bland kvinnor och män, i åldrarna 24 till 26 år.

Figur 14 visar spridningen av examensålder, bland studenter upp till 34 år. Tidig examensålder för denna utbildning är 24 år, jämfört med genomsnittlig examensålder som är 26 år och sen examensålder som är 32 år.

Etableringen på arbetsmarknaden antas ske året efter att individen tar ut examen. Därför blir tidig etableringsålder i yrket läkare 25 år, genomsnittlig etableringsålder blir 27 år och sen etableringsålder blir 33 år. Individen med sen etableringsålder är född 1988, medan den med genomsnittlig etableringsålder är född 1994 och den med tidig etableringsålder är född 1996. För samtliga tre antas riktåldern för pension till 69 år.

I scenario 1, med tidig etableringsålder, får läkaren ut en pensionsinkomst på 35 650 kronor, motsvarande 64 procent av slutlönen. För att nå ambitionen om 80 procent kompensationsgrad, skulle läkaren som har tidig etableringsålder behöva spara 1 630 kronor varje månad, från att etablering på arbetsmarknaden sker år 2021.

I scenario 2 med genomsnittlig etableringsålder, blir pensionsinkomsten 32 850 kronor, vilket är 2 800 kronor lägre jämfört med scenariot med tidig etablering. Pensionen i fallet med genomsnittlig etableringsålder blir 60 procent av slutlönen. Individen skulle i det fallet behöva börja spara 2 100 kronor per månad, samma år som inträdet på arbetsmarknaden sker, för att nå upp till ambitionen om 80 procent kompensationsgrad.

Scenario 3 med sen etableringsålder och att individen har arbetat deltid i handeln sedan 25 års ålder ger pensionsinkomsten 28 100 kronor. Det är 7 550 kronor lägre jämfört med scenariot med tidig etableringsålder. Individen med sen etableringsålder skulle behöva spara 3 150 kronor per månad för att denne blir anställd som läkare och fram tills pensionen, för att kunna nå 80 procent av slutlönen i pensionsinkomst. Utan kompletterande privat sparande blir kompensationsgraden 55 procent. ●

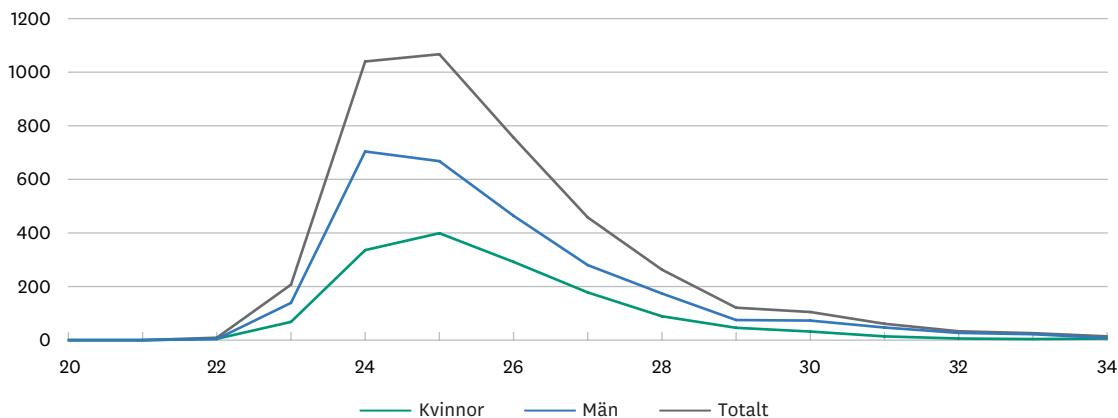
Läkare	Scenario 1: Tidig etableringsålder (25 års ålder)	Scenario 2: Genomsnittlig etableringsålder (27 år)	Scenario 3: Sen etableringsålder (33 år), arbetat deltid i handeln sedan 25 års ålder
Pensionen beräknad till	35 650 kronor	32 850 kronor	28 100 kronor
Andel av slutlön*	64 %	60 %	55 %
Slutlön per månad*	56 000 kronor	54 800 kronor	51 000 kronor
Varav allmän pension	22 150 kronor	20 850 kronor	18 750 kronor
Varav tjänstepension	13 500 kronor	12 000 kronor	9 350 kronor
Månatlig sparande som behövs från och med 2021 för att nå 80% kompensationsgrad	1 630 kronor	2 100 kronor	3 150 kronor

Beräkningarna baseras på genomsnittlig lönenivå för samtliga (kvinnor och män).

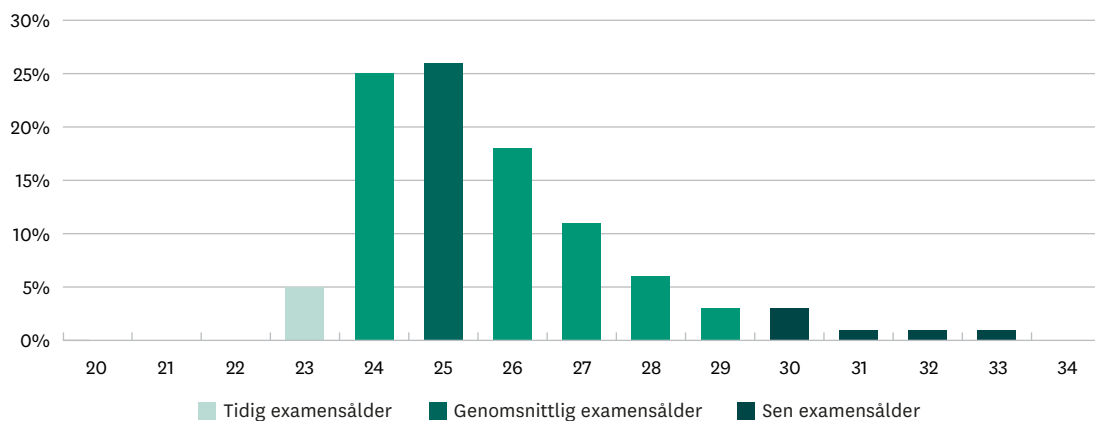
* Pensionsmyndighetens Kalkylmodell v 4,0 anger slutlön som snittet av de sista fem årens lön innan pension, och detta används som beräkningsgrund för dessa siffror.

Civilingenjör

Figur 15. Examensålder civilingenjörer, läsåret 2019/2020
Källa: SCB och egna beräkningar

Figur 16. Examensålder civilingenjörer, läsåret 2019/2020
Andel upp till 34 år som tog examen vid olika åldrar
Källa: SCB och egna beräkningar

För civilingenjörer har 5 år eller längre utbildningar till civilingenjörsexamen, bland landets olika högskolor, undersökts. Figur 15 visar spridningen av examensålder. Det är den enda utbildningen i studien där majoriteten av de utexaminerade är män. Examensåldern är relativt lik en normalfördelning, men dock med större svans som utexamineras sent än som utexamineras tidigt.

Figur 16 visar spridningen av examensålder, bland studenter upp till 34 år. Tidig examensålder för denna utbildning är 23 år, jämfört med genomsnittlig examensålder som är 25 år och sen examensålder som är 30 år.

Etableringen på arbetsmarknaden antas ske året efter att individen tar ut examen. Därför blir tidig etableringsålder i yrket civilingenjör 24 år, genomsnittlig etableringsålder blir 26 år och år sen etableringsålder blir 31 år. Individen med sen etableringsålder är född 1990, medan den med genomsnittlig etableringsålder är född 1995 och den med tidig etableringsålder är född 1997. För samtliga tre antas riktåldern för pension till 69 år.

I scenario 1, med tidig etableringsålder, får civilingenjören ut en pensionsinkomst på 37 300 kronor, motsvarande 65 procent av slutlönen. För att nå upp till 80 procent kompensationsgrad, skulle civilingenjören som har tidig etableringsålder behöva spara 1 500 kronor varje månad, från och med att etablering på arbetsmarknaden sker år 2021.

I scenario 2 med genomsnittlig etableringsålder, blir pensionsinkomsten 35 000 kronor, vilket är 2 300 kronor lägre jämfört med scenariot med tidig etablering. Pensionen i fallet med genomsnittlig etableringsålder blir 62 procent av slutlönen. Individen skulle behöva börja spara 1 870 kronor per månad, samma år som inträdet på arbetsmarknaden sker, för att nå upp till ambitionen om 80 procent kompensationsgrad.

Scenario 3 med sen etableringsålder och att individen har arbetat deltid i handeln sedan 25 års ålder ger pensionsinkomsten 30 200 kronor. Det är 7 100 kronor lägre jämfört med scenariot med tidig etableringsålder vilket motsvarar en kompensationsgrad på 57 procent. Individen med sen etableringsålder skulle behöva spara 2 840 kronor per månad för att nå ambitionen om 80 procent av slutlönen i pensionsinkomst. ●

Civilingenjör	Scenario 1: Tidig etableringsålder (24 års ålder)	Scenario 2: Genomsnittlig etableringsålder (26 år)	Scenario 3: Sen etableringsålder (31 år), arbetat deltid i handeln sedan 25 års ålder
Pensionen beräknad till	37 300 kronor	35 000 kronor	30 200 kronor
Andel av slutlön*	65 %	62 %	57 %
Slutlön per månad*	57 800 kronor	56 500 kronor	53 300 kronor
Varav allmän pension	23 100 kronor	22 000 kronor	19 900 kronor
Varav tjänstepension	14 200 kronor	13 000 kronor	10 300 kronor
Månatlig sparande som behövs från och med 2021 för att nå 80% kompensationsgrad	1 500 kronor	1 870 kronor	2 840 kronor

Beräkningarna baseras på genomsnittlig lönenivå för samtliga (kvinnor och män).

* Pensionsmyndighetens Kalkylmodell v 4,0 anger slutlön som snittet av de sista fem årens lön innan pension, och detta används som beräkningsgrund för dessa siffror.

Fyra tips till dig som är ung och vill planera din pension

Kom igång med karriären

En bra utbildning är en bra förutsättning för karriären och samtidigt bra för pensionen. Ju tidigare du etablerar dig långsiktigt på arbetsmarknaden i ditt yrke, desto större frihet och flexibilitet kommer du ha kopplat till din pensionsålder i framtiden. Men tar du din universitetsexamen sent kan det innebära ett större behov av eget sparande under karriären för att få den pension du vill ha.

Se till att ha tjänstepension eller motsvarande sparande

Redan för dagens pensionärer utgör tjänstepensionen 25–30 procent av den totala pensionen och tjänstepensionen ser ut att öka ytterligare i betydelse för kommande generationer. Säkerställ att du har tjänstepension i din anställning. Om du driver eget behöver du själv ta ansvar för att säkerställa att du bygger din framtida pension så stark som möjligt.

Starta ett eget sparande dedikerat till din pension

Den allmänna pensionen tillsammans med tjänstepensionen är de viktigaste byggstenarna i din framtida pension. Men som denna rapport visar så kommer det inte räcka hela vägen för att möta den ambition som de flesta uttrycker att de har med sin pension. Det är genom ditt eget sparande som du kan ge dig själv ytterligare flexibilitet och trygghet i framtiden. Det blir särskilt viktigt om du är en av dem som tar examen sent, väljer att arbeta deltid under en period i ditt liv eller har ambitioner om en något tidigare pension i framtiden. Idag finns inte längre någon särskild sparform för just pensionen. Det vanligaste alternativet är kapitalförsäkring och investeringssparkonto (ISK). Här kan det vara klokt att starta en särskild kapitalförsäkring eller ISK och på så vis undvika att blanda ihop ditt pensionssparande med annat sparande. Avsätt sedan en summa som via autogiro dras från ditt konto varje månad. Även ett mindre sparande kan göra stor skillnad på sikt.

Glöm inte att du kan löneväxla

För dig som tjänar lite mer kan det vara riktigt smart att löneväxla till mer tjänstepension. Det innebär att du avstår en del av bruttolönen i dag och istället förstärker din tjänstepension. För att tjäna på att löneväxla bör du ha en månadslön på minst 45 865 kronor efter avdraget för löneväxlingen (2021) för att inte den allmänna pensionen ska påverkas negativt. Prata med din arbetsgivare om vilka möjligheter just du har. ●

Skandias förslag till ny bred sparform: Allemanspension

Efter att ha devalverats under en längre tid försvann avdragsrätten för privat pensionssparande för i princip alla anställda helt för fem år sedan (2016). Istället hänvisade man spararna i första hand till kapitalförsäkring och den relativt nya sparformen investeringssparkonto (ISK); friare sparformer som kan fylla många syften med långsiktigt sparande där kapitalet närsomhelst kan användas för konsumtion.

Den extra flexibiliteten innebär dock att sparandet beskattas hårdare än pensionssparande. Vad som hänt sedan avdragsrätten slopades är dock att höginkomsttagare i allt större utsträckning valt att löneväxla till extra tjänstepensionsavsättningar. På så sätt sker sparandet till förmånliga villkor men sparandet kan i princip inte användas av låg- och medelinkomsttagare då det kan försämra allmän pension, sjukförsäkring och andra förmåner.

Löneväxling kan vara ett utmärkt pensionssparande men här uppstår samtidigt en svårmotiverad skillnad i förutsättningar att stärka sin egen pension mellan olika inkomstgrupper. Med större förväntad spridning i individuella utfall från pensionssystemet, där enskilda livsval som exempelvis frivilligt deltidsarbete och sena studier också får pensionskonsekvenser, finns ett tydligt behov av eget sparande dedikerat till pensionen för stora grupper. Systemet behöver kompletteras för att ge mer jämlika möjligheter till pensionssparande för alla inkomstgrupper.

För att det egna pensionssparandet ska öka och fler ska nå önskat utfall behövs ett tydligt och administrativt enkelt incitament – ett privat pensionssparande som är skattegynnade på ett effektivt sätt inom en ram som är statsfinansiellt rimlig. Vi har därför arbetat fram ett konkret förslag på hur detta skulle kunna lösas och kommit fram till att det i stort ska likna en pensionsförsäkring, men utan avdragsrätt för inbetalningar och därmed skattefria utbetalningar. Det egna sparandet i Allemanspension ska ha ett tydligt pensionssyfte i form av begränsade uttag i ålder och tid och kapitalet därmed beskattas på samma schablonmässiga sätt som tjänstepensioner och pensionsförsäkringar i övrigt.

Skatten på ett sparat kapital i Allemanspension skulle för 2020 ha varit 0,08 procent vilket motsvarar knappt en femtedel av den nuvarande skatten på sparande i investeringssparkonto och kapitalförsäkring, 0,375 procent. Spararna får tillgång till en skattemässigt gynnad sparform som innebär ett långsiktigt sparande som öronmärks för pensionsändamål och inte kan tas ut som ett engångsbelopp eller i förtid. Försäkringsmomentet och denna öronmärkning är skäl nog för att Allemanspension ska tillhöra samma skatteklass som tjänstepensionssparande. Det ska inte finnas någon lägsta inträdesålder för att kunna spara i Allemanspension.

Vi föreslår samtidigt ett premietak om ett prisbasbelopp per år, motsvarande 47 600 kr för 2021, för att på så sätt göra detta till en klassisk pensionssparform snarare än en placeringsform för större kapital.

Fyra anledningar till varför Allemanspension behövs

1. Pensionspyramiden har tappat sin spets

Varannan svensk förväntar sig att pensionen ska motsvara 75–80 procent av den lön man hade före pensioneringen. I realiteten kommer den genomsnittliga nivån från allmän- och tjänstepension att ligga på mellan 60 och 70 procent. Allmän pension tillsammans med tjänstepension kan inte förväntas leverera på allas förväntningar men rätt verktyg och mer rättvisa förutsättningar för att påverka sin pension genom eget sparande kommer att kunna ta fler närmare sin ambition.

2. Livslängden ökar

Att allt fler blir äldre i vårt land är så klart positivt. Dagens 70-åringar sägs av forskare ha en hälsa som motsvarar 50-åringarnas på 1970-talet. Det blir allt tydligare att vi kommer att behöva arbeta längre upp i åldrarna för att få en rimlig pension. Men fler friska år innebär också ett ökat behov av en jämn och hög pension under fler år.

3. Vi börjar arbeta senare

På samma tema som den här rapporten: Din ålder när du etablerar dig på arbetsmarknaden påverkar också din framtida pension. För en bra pension krävs också en balans mellan antalet år i arbete och antalet år som pensionär. Att börja spara i tid till pensionen kan ge en större frihet kring pensionsåldern i framtiden – även för den som etablerat sig sent på arbetsmarknaden.

5. Bara var fjärde pensionssparar

Uppskattningar visar att ungefär var fjärde svensk har ett eget pensionssparande. Beroende på ålder och inkomst sparas det olika mycket. Idag finns det inget incitament som uppmuntrar särskilt till eget pensionssparande, det blir upp till individen att skilja på pensionssparande och annat långsiktigt sparande. En dedikerad sparform skulle sända en viktig signal om det egna sparandets roll för den framtida pensionen. ●

Referenser

Ekonomifakta. Examensålder, senast uppdateras 2020-09-10 när data hämtades från:
<https://www.ekonomifakta.se/fakta/utbildning-och-forskning/utbildningsniva/examensalder>

OECD. Education at a glance (2020). Age distribution of first-time graduates at short-cycle tertiary level (2018).

Pensionsmyndigheten (2016). "Tumregler för pensionsberäkningar", PM 2016-11-03, PID155527.

Pensionsmyndigheten (2020). "Orange rapport 2020 – Pensionssystemets årsredovisning".

SCB, lönestatistik. Genomsnittlig grundlön, kronor efter Yrke (SSYK 2012), kön, ålder och år.

SCB, examensålder. Antal examina i högskoleutbildning på grundnivå och avancerad nivå efter universitet/högskola, examen, utbildningslängd, kön, ålder och läsår.

SCB (2017). "Ökning av andelen unga med varaktigt låg inkomst", 2017-10-04.

Skandia (2018). "Hög examensålder sänker pensionen".

Svenskt Näringsliv (2018). "Hur kan vi sänka etableringsåldern bland högskoleutbildade? – Ett utmanat Sverige", juni.

